

HÜŞEYM b. BEŞİR

(هشيم بن بشير)

Ebû Muâviye (Ebû Hâzim)
Hüseyim b. Beşir b. Kâsım
es-Sülemî el-Vâsîfî
(ö. 183/799)

Bağdatlı muhaddis.

104 (722) yılında Vâsî'ta doğdu. Aslen Buharalı veya Belhli olduğu, dedesi Kâsım b. Dînâr'ın ticaret amacıyla Vâsî'ta gelecek burada yerleştiği ve Haccâc b. Yûsuf es-Sekafî için yapılan sarayın inşasında çalıştığı kaydedilir. Babası Beşir'in de Hüseyim doğmadan önce Haccâc'ın açılışlarından olduğu bilinmektedir. Hüseyim, fakir olması sebebiyle babası ilim tahsiline izin vermediği için ondan habersiz olarak Ebû Şeybe el-Kâdî'nin derslerine devam etti ve onunla fikhî münazaralarda bulunacak seviyeye ulaştı. Rahatsızlığı dolayısıyla derse gitmediği bir gün hocasının ziyarete gelmesinden etkilenen babası Hüseyim'e izin verdi; o da Mekke, Basra ve Kûfe gibi şehirlere ilmi seyahatler yaptı. İbn Şihâb ez-Zührî, Amr b. Dînâr, Eyyûb es-Sahtiyânî, Yûnus b. Ubeyd, İbn Muhay-sın, Humeyd et-Tavîl, A'meş, Abdullah b. Avn gibi devrin ileri gelen âlimlerinden hadis tahsil etti. Vâsî'ta bulunduğu dönemde Ehl-i beyt'ten İbrâhîm b. Abdullah'la, 145 (762) yılında Abbâsî Halifesi Ebû Ca'fer el-Mansûr'a karşı başlatılan ayaklanmaya Bâhamrâ mevkiinde katıldı ve bu savaşta oğlu Muâviye ile kardeşi Haccâc b. Beşir öldürüldü. Savaşlarda cesaretiyle ün kazanan Hüseyim (Ebû'l-Ferec el-İsfahânî, s. 359, 363, 377), muhtemelen Mansûr'un Vâsî'ta bulunmasından sonra Bağdat'a göç ederek ölünceye kadar burada ikamet etti (Hatîb, XIV, 85). Ahmed b. Hanbel'in ilk hadis derslerini kendisinden aldığı ve dört beş yıl süreyle bu derslere devam ettiği bilinen Hüseyim'den Süfyân es-Sevrî, Şu'be b. Haccâc, Mâlik b. Enes, İbnü'l-Mübârek, Yahyâ b. Saîd el-Kattân, Abdurrahman b. Mehdî, Ali b. Medîni, Osman b. Ebû Şeybe, Yahyâ b. Maîn ve Esed b. Furât gibi tanınmış âlimler hadis rivayet ettiler. Hüseyim 25 Şâban 183'te (1 Ekim 799) Bağdat'ta vefat etmiş ve Hayzürân Kabristanı'na defnedilmiştir.

Hüseyim'in hâfızasının çok güçlü olduğu ve yaklaşık 20.000 hadis ezberlediği belirtilmiş, İbnü'l-Mübârek de insanların hâfızasının zamanla zayıfladığını, fakat Hüseyim'in hâfızasında herhangi bir gerileme olmadığını kaydetmiştir (Buhârî, et-

Târîhu'l-kebir, VIII, 242). İshak el-Ezrak, onun bir ilim meclisine girenken yanında yazı malzemesi bulundurduğuna şahit olmadığını söylemiş (Zehebî, *Mizânü'l-i'tidâl*, IV, 307), Abdurrahman b. Mehdî de hıfz konusunda onunla yarışacak kimse bulunmadığını belirtmiştir. Ancak Ahmed b. Hanbel gibi bazı âlimlerin onun hadisleri yazdığını söylemeleri, bizzat kendisinin hadis öğrenirken sadece hâfızasını kullandığını belirten ifadesiyle çelişmektedir. Hüseyim'in Zührî'den 100 veya 300 civarında hadisi bir sahîfeye kaydettiği, fakat sahîfenin kaybolduğu, bu sebeple Zührî'den dört veya dokuz hadisi hifzedip naklettiği şeklindeki rivayet de ondan 100 civarında hadis işittiğini, fakat bunları yazmadığını belirten kendi beyanına ters düşmektedir.

Hakkında "sika, sebt, hâfız, kesîrül'-hâdîs, mütkin" gibi ta'dîl lafızları kullanılmakla beraber Zehebî Hüseyim'in Zührî'den naklettiği hadislerde gevşek (leyyin) olduğunu söylemektedir (a.g.e., IV, 306). Onun güvenilir bir râvi olduğunu belirten hadis münekkitleri de hadiste çok tedlîs ve irsâl yapmak gibi bir kusuru bulunduğunu kabul ederler. İbnü'l-Mübârek'in Hüseyim'e neden tedlîs yaptığını sorduğunda Süfyân ile A'meş'in de aynı şeyi yaptıklarını söylediği (İbn Hacer, XI, 62), hatta bu işten zevk aldığını belirttiği nakledilir (Bâcî, III, 1185). Süfyân es-Sevrî ise tedlîs yaptığı için hadisçilerin ondan hadis yazmadıklarını ileri sürer (İbn Adî, VII, 2595). Hüseyim'in maktû haberleri iyi ezberlediği ve hadisi mâna ile rivayet ettiği de kaydedilir. Şu'be, onun İbn Ömer ve İbn Abbas'tan rivayet ettiği hadislerin, İbn Sa'd da "ahberenâ" lafzını kullandığı rivayetlerin güvenilir olduğunu belirtmekte, bizzat Hüseyim de "haddesenâ" ve "ahberenâ" diye hadis rivayet ettiğinde o rivayetin muhakkak kabul edilmesi gerektiğini ifade etmektedir (Ahmed b. Hanbel, I, 315). İbn Adî, Hüseyim'in sika bir râviden hadis rivayet ettiğinde rivayetin kabul edilebileceğini, ancak bazı nakillerinde münker râvilerin bulunabileceğini, Şu'be b. Haccâc, Süfyân es-Sevrî, Mâlik b. Enes ve Abdurrahman b. Mehdî gibi âlimlerin ondan rivayette bulunmaları halinde rivayetin makbul olacağını söylemektedir. Ebû Hâtim, Hüseyim'in doğruluğundan ve güvenilirliğinden şüphe etmemek gerektiğini belirtirken Vekî, Hüseyim'in sürerek ondan hadis rivayet etmediğini söyler (Ebû Ubeyd el-Âcurrî, III, 132-133, 135). Buhârî, Hüseyim'in bazı rivayetlerini eş-Şahîh'in birkaç yerinde kaydetmiş, an-

cak Firebrî, Buhârî'nin bu rivayetleri sadece haber olarak yazdığını söylemiştir.

Muhtelif kaynaklarda Hüseyim'in hadisleri ilk defa tasrif edip bablara göre tertip edenler arasında ismi geçmekte ve *et-Tefsîr* adlı eserinden söz edilmektedir. Taberî'nin *Câmi'u'l-beyân ve Târîhu'r-rusûl ve'l-mülûk*'ünde nakillerde bulunduğu bu eser bazı kaynaklarda *el-Kırâ'ât* adıyla geçmektedir. Bunun dışındaki eserleri *Kitâbü's-Sünen fi'l-fıkh* ve *Kitâbü'l-Meğâzî*'dir.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VII, 313; Ali b. Medîni, *el-İlel* (Kal'acî), s. 34-35; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, VIII, 242; a.mlf., *et-Târîhu's-şagîr*, II, 230-232; Ahmed b. Hanbel, *el-İlel* (Koçyığıt), I, 60, 61, 98, 100, 101, 103, 105, 117, 122, 145, 177, 220, 299, 313-333, 353, 366, 372, 378, 379, 381; Ebû Ubeyd el-Âcurrî, *Sü'âlâtü Ebî'Ubeyd el-Âcurrî Ebâ Dâvûd es-Sicistânî fi'l-cerh ve't-ta'dîl* (nşr. M. Ali Kâsım el-Ömerî), Medine 1399/1979, III, 132-133, 135; Fesevî, *el-Ma'rife ve't-târîh*, I, 174; Bahşel, *Târîhu Vâsîfî* (nşr. C. Avvâd), Beyrut 1406/1986, s. 137-139; İbn Ebû Hâtim, *el-Cerh ve't-ta'dîl*, IX, 114-116; İbn Hibbân, *Meşâhîr*, s. 177; Ebû'l-Ferec el-İsfahânî, *Mekâtîlü't-tâlibiyyîn* (nşr. Seyyid Ahmed Sakr), Beyrut, ts. (Dârü'l-Ma'rife), s. 359-377; İbn Adî, *el-Kâmil*, VII, 2595-2598; İbn Şahin, *Târîhu es-mâ'i's-şikâi* (nşr. Abdülmü'tî Emin Kal'acî), Beyrut 1406/1986, s. 345-346; İbnü'n-Nedîm, *el-Fihrist* (Teceddüd), s. 415-416; Kelâbâzî, *Ricâlü Şahîhi'l-Buhârî*, II, 782-783; İbn Mencûye, *Ricâlü Şahîhi Müslim*, II, 326-327; Ebû Ya'lâ el-Halîlî, *el-İrşâd fi ma'rifeti 'ulemâ'i'l-hadîs* (nşr. M. Saîd b. Ömer İdrîs), Riyad 1409/1989, I, 196; Hatîb, *Târîhu Bağdâd*, XIV, 85-94; Bâcî, *et-Ta'dîl ve't-tecrîh li-men harrece lehü'l-Buhârî fi'l-Câmi'i's-şahîh* (nşr. Ebû Lübâbe Hüseyin), Riyad 1406/1986, III, 1183-1186; İbnü's-Salâh, *'Ulûmü'l-hadîs* (nşr. Nûreddin İtr), Dimaşk 1986, s. 75; Mizî, *Tehezîbü'l-Kemâl*, XXX, 272-288; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ'*, VIII, 287-294; a.mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, I, 248-249; a.mlf., *el-İber*, I, 221; a.mlf., *Mizânü'l-i'tidâl*, IV, 306-308; İbn Hacer, *Tehezîbü't-Tehezîb*, XI, 59-64; Süyûtî, *Târîhu'l-hulefâ'*, s. 261, 287; a.mlf., *el-Vesâlî fi mü-sâmereti'l-evâ'il*, Beyrut 1406/1986, s. 100; Dâvûdî, *Tabakâtü'l-müfessirin*, II, 352-353; Sezgin, *GAS*, I, 38; Zirikî, *el-A'lâm*, IX, 89; Kays Âl-i Kays, *el-İrâniyyûn*, II, 85-88; Mustafa eş-Şek'a, *el-İmâm Ahmed b. Hanbel*, Kahire 1404/1984, s. 47-52.

MUSTAFA ERTÜRK

HÜVÂRÎ BÜ MEDYEN

(هوارى بو مدين)

(1932-1978)

Cezayir

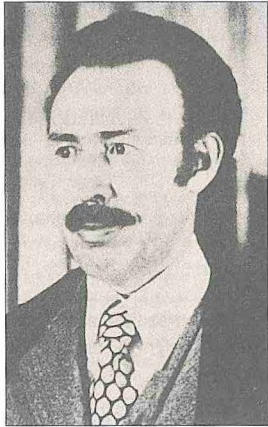
Demokratik Halk Cumhuriyeti'nin
ikinci devlet başkanı.

Resmî kayıtlara göre 23 Ağustos 1932'de (diğer kaynaklara göre 1924 veya 1925; bk. Ganiage, s. 651) Kostantine'nin doğusundaki Kalime'de (Guelma) bir çiftçi

ailesinin oğlu olarak dünyaya geldi. Asıl adı Muhammed İbrâhim Bû Harûbe olup Fransız sömürge idaresine karşı yürütülen kurtuluş mücadelesinde önde gelen bütün Cezayirli gibi Vehrânî (Oran) meşhur Şeyh Muhammed b. Hüvârî ile (ö. 1439) Medyenîye tarikatının kurucusu Sîdî Ebû Medyen'in (ö. 594/1198) adlarının bir araya getirilmiş şeklini benimsedi ve bunu bağımsızlık sonrasında da terketmeyip ölünceye kadar kullandı.

Çocukluğunda bir ara Fransızlar'ın yerli çocukları için açtıkları okula devam ettikten sonra burayı bırakıp temel eğitimi Kur'an okulunda aldı. Daha sonra Kostantîne'ye giderek el-Mektebetü'l-Kettâniyye'de üç yıl okudu. Bu dönemde Cezayir'in en fazla millî değerlere bağlı olan bu bölgesinde faaliyette bulunan Abdülhamîd b. Bâdis'in Cem'iyetü'l-ulemâi'l-müslimîn hareketinden etkilendi ve "İslâm dinim, Arapça dilim, Cezayir vatanım" parolasını benimsedi. 8 Mayıs 1945'te meydana gelen, Arap kaynaklarına göre 45.000 müslüman Cezayirli'nin öldürüldüğü Setif katliamı Bû Medyen'in genç yaşta gizli hareketlere yönelmesine ve önce Hizbü's-ş-a'bi'l-Cezâiri'ye, daha sonra da Hareketü'l-intisâr li'l-hürriyyâti'd-dimokrâtiyye'ye ve el-Hareketü'l-vatanîyyetü'l-Cezâiriyye'ye katılmasına yol açtı.

Bû Medyen, askerlik çağı geldiğinde sömürge idaresinde görev yapmamak, ayrıca eğitimini tamamlamak istediği için Cezayir'i terkederek Tunus'a gidip Zeytûne Üniversitesi'ne girdi; ancak bir yıl sonra daha ileri düzeyde eğitim görmek amacıyla Kahire'deki Ezher Üniversitesi'ne geçti ve fiilen mücadeleye atıldığı 1954 yılına kadar dört yıl süreyle İslâmî ilimler ve Arap dili ve edebiyatı okudu.

Hüvârî
Bû Medyen

Kahire'deki günleri onun müslüman-Arap kimliği üzerinde çok etkili oldu. O dönemde Kahire Arap milliyetçiliğinin merkezidi. Bû Medyen'in fikirleri Kahire günlerinde olgunlaşmış ve hedefleri belirlenmiştir. Çünkü Fas, Tunus, Cezayir ve Libya'dan gelen gençler buradaki Mektebül-Mağribî'l-Arabî'de buluşarak Kuzey Afrika halklarının bağımsızlık mücadelesini konuşuyorlar ve bu düşüncelerini birlikte yoğunlaştırıyorlardı.

Ülkesine dönüşünde sol akımlarla ilgilenen Bû Medyen Mao ve Che Guevara gibi sosyalist liderlerin düşüncelerini okudu ve bunları sahip olduğu İslâmî bilgilerle birleştirip çeşitli dergilere yazılar yazdı. 1955 yılında silâhlı mücadeleye başlamak üzere bir grup arkadaşıyla birlikte Fas'a geçti, buradaki Vücdé şehrinde bir teşkilât kurarak ileride yanında yer alacak olan arkadaşlarıyla ilk defa bir araya geldi ve karargâhtan eylemleri yönetmeye başladı. Beşinci vilâyet olarak bilinen Vehrân'daki askerî hareketlerin planlamasını ve koordinasyonunu yaptı. Aynı yıl içinde gittiği Fas şehrinde buraya bol miktarda silâh sevkederek direnişi canlı tuttu. Ardından tekrar Vehrân bölgesine dönerek Abdülhâfiz Bû Teflika'nın yanında yer aldı ve 1958'de onun yerine geçti; 1960'ta da albay rütbesiyle 30.000 mücahid mevcutlu Ceyşü tahrîri'l-vatanî'ye kumandan tayin edildi. Daha sonra Cezayir-Tunus sınırındaki sosyalist Cezayir'in temellerinin atıldığı Gârüddimâ (Ghardimaou) karargâhına geçti ve hem Fas hem de Tunus sınırında bulunan askerî birlikleri idaresi altına aldı. Burada ekibiyle birlikte Fanon, Guevara, Sartre ve Jeanson'un eserlerini okuyarak sosyalizmi iyice öğrendi.

Hüvârî Bû Medyen, 1962 yılı Haziranında kumandanlıktan alınması üzerine Tilişân'daki Ahmed b. Bellâ'ya katıldı; bir ay sonra da bağımsızlık savaşı kazanıldı. 18 Mart 1962'de Evianles-Bains'de imzalanan Evian Antlaşması'ndan sonra 1 Temmuz 1962 tarihinde Cezayir Cumhuriyeti kuruldu. 1 milyon civarındaki asker ve sivil Fransız nüfusun tamamına yakını ve Fransa taraftarı Cezayirli kısa zamanda ülkeden ayrıldı. 3 Ağustos 1962'de Cezayir şehrine giren Ahmed b. Bellâ, Bû Medyen'i 29 Eylül 1962'de Savunma Bakanlığı'na getirirken teğmenlerinin çoğunu milletvekili veya bakan yaptı. Bû Medyen 17 Mayıs 1963'te konsey başkan yardımcılığına tayin edildi. Bu arada Ah-

med b. Bellâ cumhurbaşkanı olunca etrafındaki güçlü kişileri saf dışı bırakmaya başladı. Ancak Bû Medyen arkasını orduya dayayarak hükümette kalmayı başardı ve kendi başına hareket etmeye başladı; 19 Haziran 1965'te de diktatörlükle suçladığı Bellâ'yı askerî bir darbe ile görevden uzaklaştırıp yönetimi ele geçirdi. 10 Temmuz 1965'te İhtilâl Konseyi başkanlığı, başbakanlık ve Savunma bakanlığı gibi en üst düzey görevleri bizzat kendi üzerine aldı.

Bû Medyen, on üç buçuk yıllık iktidarı boyunca siyasetleşmeyi pek istemedi ve iktidarının ilk yıllarında halkın karşısına çıkmadı. Sanayi, ziraat ve kültür sahalarında büyük vaatlerle başladığı hamlelerden sadece birincisi çeşitli eksiklerle gerçekleşti; ikincisi başarısızlıkla sonuçlanırken üçüncüsü de yüzeysel kaldı.

Kişiliğinin ancak 1972'den itibaren istikrar bulduğu kabul edilen Bû Medyen, yeteri kadar eğitim görmemiş, şehir kültüründen mahrum ve hatip olmayan, katı ilkeci, uzlaşmaz, fakat çalışkan, içine kapanık bir kimse olarak tanındı. Fransızca'yı hayatı boyunca tam anlamıyla öğrenemedi. Başlangıçta İslâmî değerlere saygı gösterirken giderek bu anlayışı değiştirdi. Ateist Marksistler'e yakınlığına rağmen sosyalizme kayan ülkede müslüman-Arap kültürünü belirleyici unsur kabul etmesi bir ikilem içinde olduğunu gösteriyordu. Öyle ki 22 Kasım 1976'da referandumla kabul edilen Marksist eğilimli millî anayasaya İslâmiyet resmî din olarak konulduğu gibi seçilecek cumhurbaşkanı da mutlaka müslüman olacak ve törende İslâmî usulle yemin edecekti. Kumaranın yasaklanması, cuma gününün hafta tatili kabul edilmesi, ramazan ayında çalışma saati ayarlaması, müslümanlara içki satışı ve domuz yetiştirme yasağı, yeni camilerin yapımına devlet desteğinin sağlanması, hac yolcularının devlet tarafından organize edilmesi ve hükümette din işleri bakanlığının ihdası gibi hususlar da bu cümledendir. Bu durumu, sömürge yönetiminin halk üzerinde bıraktığı olumsuz etkilerin silinmeye çalışılmasıyla ve Bû Medyen'in dinî-millî atmosferli bir muhitten çıkması sebebiyle zaman zaman bu duygularını siyasî tavrına yansıtmasıyla yorumlamak mümkündür.

Bû Medyen'in kurmaya çalıştığı devlet rejimi genel hatlarıyla halkın kendi değer-

leriyle o günkü farklı rejimlerin, bilhassa sosyalizmin karıştırılmasından ibaretti. Bu yaklaşım, Cezayir milliyetçiliğiyle teknik sosyalizmin zaman zaman İslâmî unsurlarla bezenmesinden başka bir şey değildir. 1970'ten sonra bir ara görülen komünist gençliğin taşkınlığı İslâmî eğilimler sayesinde bastırıldı (Charnay, s. 379). Yine de İslâmî hareketler Bû Medyen'in ölümüne kadar gizlilik içinde yürütüldü. Başlangıçta İslâmî bir ruhla hareket ederek ele geçirilen bağımsızlık, 13 Aralık 1965'te Moskova'ya ilk resmî ziyaretini yapan Bû Medyen'in komünist ve ateistlerle gerçekleştirdiği iş birliğinden sonra yön değiştirdi; daha çok sol görüşlüler iş başına getirilerek muhafazakârlar tasfiye edildi (Rouadjia, s. 147).

İktidarı elinde bulundurduğu süre içinde Bû Medyen halk üzerinde olumlu ve olumsuz etki yapan birçok karar aldı. Başta Ahmed b. Bellâ'yı hapse attırması halk tarafından hoş karşılanmadı. Daha Fas sınırında mücadeleye başladığı günlerde muhaliflerini saf dışı bırakması devlet başkanlığı yaptığı dönemde de devam etti. Muhaliflerinden Muhammed Haydar sürgünde bulunduğu Madrid'de (7 Ocak 1967) ve Kerîm Belkâsım Frankfurt'ta (20 Ekim 1970) öldürüldü. 1971, 1972 ve 1974'te toprak reformlarını ilân etmesiyle birlikte taşradaki nüfuzlu mahallî idarecilerin güçlerini azaltmaya çalışması bu kesime karşı bir tavırdı. Ülkede sosyalist toplum oluşturabilmek amacıyla giriştiği bu toprak reformları hoş karşılanmadı. Özellikle ferdî mülkiyette bulunan büyük arazilerin devlet tarafından düşük bedellerle istimlak edilerek köylüye dağıtılması beklenen neticeyi vermedi; işsizlik arttı ve üretim düştü. Bağımsızlık sonrası Cezayir'in tek partisi olan Cebhetü't-tahrîrî'l-vatanî'nin başkanlarının tamamı Bû Medyen'in tayin ettiği kimselerdi. 1966'da ceza hukuku ve medenî hukuk düzenlendi. Kamu yatırımlarına hız verildi ve birçok sektör millileştirildi. Özellikle yabancı madden şirketlerinin millileştirilmesi (7 Mayıs 1966), Fransız askerî karargâhlarının boşaltılması (Mayıs-Haziran 1967), Arap dünyasında ilk defa petrol boru hatları, doğal gaz ve Fransız petrol şirketlerinin % 50'sinin millileştirilmesi halk arasında olumlu karşılandı.

Bû Medyen daha çok Cemal Abdünnâsır'ın neo-sosyalizminden etkilendi. Cezayir'le komünist-sosyalist hareketler ve

devletler arasında ilişkiler kuruldu. Bû Medyen, Sovyetler Birliği başta olmak üzere dönemin en aşırı sosyalist ve komünist ülkeleri olan Küba, Çin, Kuzey Kore ve Vietnam'a gitti; pek çok devlet başkanı da Cezayir'e geldi. Ülkenin askerî gücü 1000 kişilik Sovyet teknisyen grubu tarafından yetiştirilirken silâh alımları da bu devletten yapıldı. Fakat Sovyetler'in ülkede ağırlık kazanması Fransa'yı rahatsız etti. 1967 Arap-İsrail Savaşı'nda Amerika Birleşik Devletleri ile ilişkiler kesildi. Filistinlilerin davası devamı desteklenmediği ve Mısır'dan çıkarılan Filistin'in Sesi Radyosu'na çalışma imkânı tanındığı için İsrail ile münasebetler bozuldu. 1975 sonunda da Batı Sahra meselesinde Cezayir'in bağımsızlık mücadelesi veren Polisario'nun yanında yer alması Fas'la ilişkileri iyice gerginleştirdi.

13 Eylül 1968'de Afrika Birliği Teşkilâtı Cezayir'de toplandı. 1970 yılından itibaren Mağrib ülkeleri arasında olumlu ilişkiler kuruldu. Bû Medyen, başlangıçta ilgi duyduğu Cemal Abdünnâsır'ın Ahmed b. Bellâ ile yakınlığını ve Arap-İsrail savaşındaki Mısır ordusunun başarısızlığını bahane ederek bu ülkeyle ilişkilerini dondurdu. Yine de Nâsır'ın çizgisini iyi takip etti. Özellikle Sovyetler'in Mısır'a askerî yardım yapmasına ön ayak olarak sıkça görüştüğü Enver Sedat döneminde karşılıklı ilişkiler yeniden güçlendi. Dünya tarihinde ilk defa yetmiş devlet başkanı bir araya gelerek 1973'te Bağlantısızlar'ın Cezayir'deki zirve toplantısına iştirak etti. Bû Medyen, Bağlantısızlar'ın lideri seçilerek 1973-1976 yılları arasında bu görevi yürüttü. Amerika Birleşik Devletleri'yle ilişkiler Carter'ın başkan seçilmesiyle 1974'te tekrar kuruldu.

Bû Medyen 1967'de ordu içinde kendisine karşı yapılan bir ayaklanmayı bastırdı; 1968'deki suikast girişimi de sonuç vermedi. Devlet başkanlığının yanı sıra başbakanlık ve Savunma bakanlığını uhdesinde bulundurması, polis teşkilâtı, gizli servis ve genelkurmayın doğrudan kendisine bağlanması, 1970'li yıllarda Bû Medyen'in ülkedeki hâkimiyetini doruğa ulaştırdı. 10 Aralık 1976'da yapılan seçimde % 99 oy alarak Cezayir'in seçilmiş ilk cumhurbaşkanı oldu. 1978'in sonunda resmî ziyaret için bulunduğu Suriye'de rahatsızlanınca buradan ayrılarak Moskova'ya gitti; dönüşünde hasta olduğu açıklandı. 27 Aralık 1978'de öldü. Anıtmezarı, başşehir Cezayir'de ülkenin

millî kahramanı Emîr Abdülkâdir el-Cezâîrî'nin kabrinin sağ tarafında bulunmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

E. Dermenghem, *Le culte des saints dans l'Islam maghrébin*, Paris 1954, s. 74; Lutfî el-Hûfî, *Hivâr Ma'a Bû Medyen*, Beyrut 1975; L. Talha, "L'économie maghrébine depuis l'indépendance", *Introduction à l'Afrique du nord contemporaine*, Paris 1975, s. 155-213; W. K. Ruf, "La politique étrangère des états maghrébines", a.e., s. 214-240; A. Gautier, *L'Algérie: Décolonisation-Socialisme-Industrialisation*, Montreuil 1976, s. 63, 69; H. Sanson, "L'Islam de Houari Boumediene", *Annuaire de l'Afrique du nord 1978*, Paris 1979, s. 267-276; a.m.f., "Statut de l'Islam en Algérie", *Le Maghreb musulman en 1979*, Paris 1983, s. 96; H. Michel, "Chronique politique", a.e., s. 335-369; B. Stora, *Dictionnaire biographique de militants nationalistes algériens 1926-1954*, Paris 1985, s. 146; Ferhat Deniz, *Cezayir'de İslâmî Hareket*, İstanbul 1986, s. 68, 74-89; P. Balta, *Le grand Maghreb*, Paris 1990, s. 85 vd.; a.m.f., "Houari Boumedyen", *L'état du Maghreb*, Tunus 1991; a.m.f., "Rencontres avec le président algérien", *Le Monde*, nr. 10547, Paris 28.XII.1978, s. 5; L. Addi, *L'impasse du populisme; Algérie, collectivité politique et état en construction*, Alger 1990, s. 96-97; Ahmed Rouadjia, *Les frères et la mosquée: Enquête sur le mouvement islamiste en Algérie*, Paris 1990, s. 146-148; Âgâ b. Avde el-Mezârî, *Tulû' sa'dî's-su'ûd fi ahbârî Vehrân ve'l-Cezâ'ir* (nşr. Yahyâ Bû Azîz), Beyrut 1990, I, 68; B. Droz - E. Lever, *Histoire de la guerre d'Algérie 1954-1962*, Paris 1991, s. 208, 216, 344; J. P. Charnay, *La vie musulmane en Algérie*, Paris 1991, s. 379; *Middle East and North Africa*, London 1993, s. 273-276; R. Yanice, "The Impact of the French Colonial Heritage on Language Policies in Independent North Africa", *North Africa; Nation, State and Region*, London-New York 1993, s. 221-232; J. Ganiage, *Histoire contemporaine du Maghreb de 1830 à nos jours*, Paris 1994, s. 618-620, 627-664; Muhyiddin Umeymûr, *Eyyâm ma'a'r-re'is Hüvârî Bûmedyen*, Beyrut 1415/1995; Daniel Junqua, "Une succession difficile", *Le Monde*, nr. 10547, Paris 28.XII.1978, s. 1-2; Jean Lacouture, "Une vie confondue avec celle de l'état", a.e., nr. 10547 (1978), s. 4; Claudine Rulleau, "Une politique identifiée au développement", a.e., nr. 10547 (1978), s. 5; "La mort du président Boumediène", a.e., nr. 10547 (1978), s. 1, 3-7; J. L. Péninou, "Houari Boumediène l'étatiseur algérien est mort à 46 ans", *Libération*, Paris 28.XII.1978, s. 10-11; Jean-Louis Hurst-Maurienne, "Putsch militaire-Alger, le 19 juin 1965, le témoignage d'un « pied rouge ». L'arrivée du Sphinx", a.e. (28.XII.1978), s. 11; Poul-Marie De la Gorce, "Un nationaliste farouche et passionné", *Le Figaro*, Paris 28.XII.1978, s. 4; Edmond Begheaud, "Français et -Algériens «condamnés» à la coopération", a.e. (28.XII.1978), s. 5; Cengiz Çandar, "Huarî Bumedyen", *Çağdaş Liderler Ansiklopedisi*, İstanbul 1986, I, 232-250.

